

Een oostelijke kleine karekiet in de Ooijse Graaf?

Bram Ubels,
Henk van der Jeugd

21 augustus 2013 was de tweede beste ochtend van het najaar voor de kleine karekiet in de Ooijse Graaf. Op deze ochtend werden er maar liefst 129 gevangen en geringd. Een paar weken geleden bereikte mij, BU, het nieuws dat één van de kleine karekieten van die ochtendvangst dit voorjaar is teruggemeld. Bij de melding zat een foto met daarop de ring met een datum en een voor mij onleesbare regel tekst; een arabische tekst wel te verstaan. De vogel bleek op 17 mei dit voorjaar geschoten nabij Qbah in Saoedi Arabië!

De terugmelding van de kleine karekiet met ringnummer BB...56246 is ongeveer 4000km uit de koers voor een kleine karekiet uit West-Europa. West-Europese kleine karekieten van de ondersoort *scirpaceus* trekken normaal gesproken in zuidwestelijke richting weg om via Spanje West-Afrika te bereiken. Oost-Europese kleine karekieten van dezelfde ondersoort trekken via Israël en Egypte naar Oost-Afrika. De trekscheiding wordt gevormd door de Alpen (Prochaázka *et al.* 2013). In hun Oost-Afrikaanse overwinteringsgebieden ontmoeten de Oost-Europese *scirpaceus* kleine karekieten vogels van de Aziatische ondersoort *fuscus*.

Dat dit een zeer uitzonderlijke terugmelding betreft, wordt onderstreept door het feit dat het pas de tweede kleine karekiet uit Nederland is die zo oostelijk wordt teruggemeld. Het is voor deze soort de eerste terugmelding uit Saoedi Arabië. Het eerste geval betreft een kleine karekiet die geringd werd in het Zwarte Meer op 5 augustus 1955 en teruggemeld uit Koeweit op 18 mei 1957. Beide gevallen vertonen een opvallende gelijkenis in zowel ringdatum als terugmelddatum. Uit andere West-Europese landen zijn geen vergelijkbare gepubliceerde gevallen bekend. De terugmeldlocaties zijn zover oostelijk dat ze in feite in de regio liggen waar alleen kleine karekieten van de bovengenoemde ondersoort *fuscus* te verwachten zijn.

Minstens zo opmerkelijk als de terugmeldlocatie is het feit dat zowel de vogel uit de Ooijse Graaf als de vogel uit Zwarte Meer zo laat in het voorjaar nog doortrokken in Saoedi-Arabië en Koeweit. Midden mei lijkt erg laat voor een kleine karekiet van de ondersoort *scirpaceus*, maar voor de in Saoedi-Arabië en Koeweit gangbare ondersoort *fuscus* is het een typische datum (Pearson *et al.* 2002). Een belangrijke vraag is natuurlijk of beide vogels werkelijk kleine karekieten waren, en zo ja, van welke ondersoort? De kans is groter dat op deze oostelijke locaties bosrietzangers uit Nederland in plaats van kleine karekieten worden teruggemeld, hoewel ook van die soort tot nu toe geen enkele terugmelding uit de regio bekend is (maar wel drie uit het overwinteringsgebied in Kenia). Van de vogel uit de Ooijse Graaf is helaas geen biometrie genoteerd. De meeste kleine karekieten werden de ochtend van de 21e augustus 2013 in de eerste ronde gevangen, vandaar dat niet alle vogels konden worden

Figuur 1. Foto van de ring van de in Saoedi-Arabië geschoten kleine karekiet uit de Ooijse Graaf met de naam van de locatie in het Arabisch en de datum.

gemeten, en dat is in dit geval spijtig. Natuurlijk maken ook de ringers in de Ooijse Graaf wel eens een determinatiefoutje maar ik (BU) durf bijna met zekerheid te zeggen dat we alle *Acrocephalus*-soorten correct op naam brengen. We vangen zóveel kleine karren en bosrieten dat we inmiddels een hoop ervaring hebben met deze soorten. Met andere woorden: ik kan het helaas niet bewijzen, maar het lijkt me aannemelijk dat het toch een kleine karekiet is geweest. Een andere mogelijkheid is dat er een schrijffout is gemaakt, maar het is moeilijk om over de kans daarop iets zinnigs te zeggen. Of er van de vogel uit het Zwarte Meer nog biometrische gegevens zijn is op dit moment niet bekend.

Er vanuitgaande dat de determinatie als kleine karekiet correct is, is een denkbaar scenario dat beide karekieten oostelijke vogels waren die tijdens hun eerste nazomertrek (beide vogels waren in hun eerste kalenderjaar tijdens de ringvangst) naar het (noord-)westen zijn verdwaald en daarna weer gecorrigeerd hebben. De dichtstbijzijnde broedgebieden van kleine karekieten die zuidoostelijk wegtrekken liggen al in Oostenrijk en Hongarije, dus is het voorstelbaar dat dergelijke vogels af en toe in het najaar naar Nederland zouden verdwalen. De vraag is echter of het, gezien de extreem oostelijke terugmeldlocaties, niet nog waarschijnlijker is dat het kleine karekieten van de ondersoort *fuscus* betreft. Deze broeden vanaf de Kaukasus en oostelijker.

Op 21 augustus 2013 was de wind oostelijk. Ook de dagen ervoor werden gekenmerkt door sterke trek van *Acrocephalus*-soorten in de Ooijse Graaf. Dat deze mogelijk een oostelijke herkomst hadden kan worden afgeleid uit de vangst van een veldrietzanger *Acrocephalus agricola* op de 20e en een struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum* op de 19e! Recent werd in de Kennemerduinen een mogelijke oostelijke kleine karekiet *Acrocephalus scirpaceus fuscus* gevangen (zie foto en discussie op de [website van Dutch Birding](#)). Deze vogel had een lange vleugel en bosrietzanger-achtig uiterlijk maar was qua biometrie verder een kleine karekiet. Volgens Pearson *et al.* (2002) is het mogelijk de ondersoort *fuscus* in de hand te herkennen: “*typical fuscus’ have warmer tones on the upperparts confined to the rump and uppertail-coverts, with the mantle paler olivebrown to buffy-brown, and the crown and nape often with a greyish tinge. The underparts are whiter than those of scirpaceus, with the buff wash reduced and confined to the flanks.*”

Het is dus denkbaar dat de ondersoort *fuscus* in Nederland gevangen kan worden. In de jaren 80 werden al vermeende *fuscus* kleine karekieten in Nederland gevangen. Dat betekent dat de correcte determinatie van *Acrocephalus*-soorten in Nederland er weer een nieuwe uitdaging bij krijgt, en maakt duidelijk dat het nemen van biometrie, en het zorgvuldig bekijken en zonodig beschrijven van kleedkenmerken bij deze soortgroep van groot belang is!

Literatuur

- Pearson D.J., Small B.J. & Kennerley P.R. 2002. Eurasian Reed Warbler: the characters and variation associated with the Asian form *fuscus*. *British Birds* 95: 42-61. [link](#)
- Procházka P., Van Wilgenburg S.L., Neto J.M., Yosef R. & Hobson K.A. 2013. Using stable hydrogen isotopes (d2H) and ring recoveries to trace natal origins in a Eurasian passerine with a migratory divide. *Journal of Avian Biology* 44: 001–010.

Bram Ubels